

¿La salvació del planeta depèn de les dones?

El segle XXI serà de les dones

Els valors masculins han fracassat. El món, conduït des dels inicis fins avui pels homes, no rutila. Potser ha arribat l'hora de les dones. És qüestió de vida o mort.

La dona serà realment igual que l'home el dia que, per a un lloc important, hom hi designi una dona incompetent". La coneguda i irònica frase de l'escriptora i política francesa **Françoise Giroud** pot ser realitat abans de gaire. Quan una empresa no funciona, els propietaris miren de resoldre-ho canviant els dirigents. I el món, evidentment, no es pot dir que funcioni gaire bé. El problema és que, en aquest cas, els "propietaris" són els homes i difícilment admetran la derrota i deixaran el terreny lliure perquè les dones puguin provar almenys de triomfar allà on ells han fracassat. Difícil, sí, però no impossible. De fet, aquests darrers anys, veus masculines molt qualificades ja han apuntat aquesta hipòtesi: o ho agafen les dones o això s'enfonsa. El darrer ha estat el premi Nobel **Gabriel García Márquez**, que en resposta a un qüestionari –"Més enllà del 2000"– de la revista *Times*, afirmava: "L'única idea nova que pot salvar la humanitat en el XXI és que les dones prenguin el control del món. Penso que l'hegemonia masculina ja ha tingut una oportunitat de deu mil anys. Els homes hem ridiculitzat la intuïció femenina alhora que històricament santificàvem les nostres ideologies, gairebé totes absurdes o abominables. L'estructura del poder masculí ha demostrat que no pot impedir la

destrucció del medi perquè és incapaç de sobreposar-se als seus propis interessos. Per a les dones, però, la preservació del medi és una vocació genètica. Avui, aquest canvi de poders és senzillament qüestió de vida o mort".

Som a anys llum d'opinions expressades, tampoc no fa pas tant: "En principi, si una dona esdevé algú important, és que hi ha alguna cosa que no funciona en els seus òrgans sexuals" (**F. Nietzsche**, 1888); o "El treball intel·lectual farà que la nova dona esdevingui calba. El desig d'assemblar-se al mascle i el menyspreu de la bellesa implicaran un creixement de pèl a la cara. Així, en el futur, les dones seran calbes i tindran bigoti i barba" (**Hans Friedenthal**, professor de la Universitat de Berlín, 1914).

VALORS FEMENINS

¿Què ha passat aquests darrers anys perquè es produís un canvi d'opinió tan radical? (I opinions com aquestes, grotesques i tot, no són pas gaire lluny de la idea que en general l'home s'ha fet, i en algun cas encara es fa, de la dona). ¿Què ha provocat que davant la crisi actual molts hagin pensat que potser ja ha arribat l'hora de les dones? No han estat les lluites feministes (si bé han pogut contribuir-hi, per més que sovint hagin estat més negatives que no pas positives), ni

D'Eva fins avui (cronologia)

La majoria d'especialistes coincideixen a afirmar que la igualtat entre homes i dones s'acaba quan sorgeixen les religions mono-teïstes i quan les civilitzacions nòmades es converteixen en sedentàries. Fins aquell

moment la dona havia tingut un paper principal en la societat: els déus més venerats pertanyien al sexe femení i la dona compartia la feina amb l'home. L'estatus de la dona a l'antic Egipte va suscitar reaccions

contràries en altres pobles, que s'escandalitzaven de la llibertat de què gaudien les egípcies.

Però, amb els anys la condició de la dona va anar canviant i, en la majoria de civilitzacions, va passar a ocu-

tampoc una sobtada defensa dels drets de les dones pels homes. La raó principal d'aquest canvi, o potser fóra millor dir d'aquesta nova actitud, ha estat l'estrepitós fracàs i l'esgotament del model masculí. El que es qüestiona, doncs, no és tant "l'home", així, en general i d'una manera abstracta, com els valors tradicionalment masculins (força, coratge, temeritat, heroïcitat, fredor, orgull, etc.) que, exercits des dels llocs de poder, han portat, històricament i inevitablement, confrontació, conquesta, violència i intolerància. Així, quan les dones reunides a Rio (vegeu en aquest mateix dossier "L'altre manifest de Rio") reclamen, "en nom de més del 50% de la població", el dret a decidir el futur en tots els àmbits (polític, social, medioambiental), no demanen pas la desaparició de l'home dels centres de decisió, ni menys encara la castració, sinó senzillament de posar punt final a uns valors que fins avui han estat hegemònics i d'aplicar-ne uns altres, els tradicionalment considerats femenins: tolerància, respecte, tendresa, bondat... Valors que, evidentment, molts homes comparteixen, però que generalment han estat mensystinguts i considerats febles o fins i tot "efeminats". Uns valors des dels quals no es pot entendre que no es faci res per resoldre el problema de la fam quan, segons un estudi de la Unicef, només caldria destinar-hi un dos per cent del que els països gasten en armament per a eradicar definitivament la desnutrició infantil.

DONA I POLÍTICA

Però, ara com ara, la presència de dones en llocs de decisió encara és molt limitada. Només cal veure el gràfic (pàgina 42), per a comprovar que, pel que fa a política, la presència femenina als parlaments i governs europeus és, més que insignificant, ridícula. Només se n'escapen alguns països escandinaus (A Suècia, representen gairebé el 30% dels parlamen-

par un paper secundari respecte a l'home. La seva missió principal a partir d'aleshores va ser de procrear i de servir l'home.

A la Xina, on les dones havien gaudit d'un alt prestigi com a polítiques i artistes

(els relats de l'època parlen de la naturalesa bel·licosa de l'home que el condueix a la destrucció, i de l'instint maternal de la dona que mena a la conservació), va canviar fins a deixar la dona en un paper de

Presència femenina en els parlaments i governs dels països membres del Consell d'Europa (1986)

País	Parlamentaris			Govern	
	Total	Dones	%	Nomb. carteres	Dones
Alemanya	519	45	8,7	17	2
Àustria	183	18	9,8	24	3
Bèlgica	212	16	7,5	28	3
Dinamarca	179	42	23,5	21	3
Espanya	350	22	6,3	17	-
França	577	34	5,9	14	-
Grècia	300	12	4,0	22	1
Holanda	150	28	18,7	12	2
Irlanda	166	13	7,8	17	1
Islàndia	60	9	15,0	11	2
Itàlia	630	49	7,8	17	1
Luxemburg	64	8	12,5	12	-
Noruega	157	53	33,8	18	8
Portugal	250	14	5,6	15	1
Regne Unit	650	25	3,8	21	1
Suècia	349	101	28,9	16	5
Suïssa	349	21	10,5	7	1
Turquia	500	12	3,0	21	-
Xipre	35	1	2,8	13	-

[Font: Judith Astelarra, *Las mujeres podemos: otra visión política*. Icaria.]

taris, i a Noruega, el 33,8%). Pel que fa a les responsabilitats ministerials, també a banda alguns països nòrdics, les tasques de govern de les dones estan lligades en la majoria de casos a ministeris considerats de segona, almenys pressupostàriament. La por dels partits tradicionals (i tradicionalment masculistes) davant la dona és patent quan hom estudia les llistes de candidatures en què les dones molt sovint hi són, sobretot, per a complir el percentatge de feminitat que el partit s'ha marcat. La prova és que els seus noms apareixen en llocs impossibles de les llistes, és a dir, sense cap possibilitat de sortir elegides.

Una por compartida per moltes altres

institucions i col·lectius que continuen oposant-se, més o menys obertament, al fet que la dona assumeixi funcions fins ara reservades a l'home. En aquest sentit, l'Església Catòlica continua essent la institució més recalcitrant a l'hora d'acceptar els canvis que una gran part de la societat ja assumeix. A més, en el cas de l'Església Catòlica, a la por històrica de la dona, s'hi afegeix la intransigència en els mètodes anticonceptius. Una intransigència que, per molts, voreja la insensatesa quan el discurs s'adreça a zones del planeta perillosament superpoblades o a països on la sida ja és una plaga que afecta un nombre molt important de la població. La dona serà realment igual

que l'home, podríem dir parafrasejant Françoise Giroud, el dia que al capdavant del Vaticà hi hagi una dona, "per a això -afirma una militant d'un moviment obrer catòlic- no falten anys ni segles, sinó ¡mil·lennis!" Però la mateixa dona reconeix que alguna cosa ha de canviar no solament dins l'Església sinó a tot el món, per molt que, segons ella, l'Església hauria de sentir-se més motivada que ningú: "El que no és possible és que, en ple segle XX, puguem sentir un vespre al telenotícies que l'any que ve sis milions de persones es poden morir de fam a l'Àfrica, o que no sé quants milers de nens naixeran infectats per la sida... i no fem res. Algú ha de fer alguna cosa. ¿Hem de fer-ho les dones? ¡Doncs fem-ho!"

EL CONTROL DE LA NATALITAT

I les dones fan. Segons un estudi recent de les Nacions Unides, a molts països desenvolupats, la disminució de la natalitat que s'observa aquests darrers anys és deguda més a decisió personal de les dones que no pas a les campanyes o ajudes governamentals.

Fent cas omís de les advertències dels pares de l'Església (no solament de la catòlica), enfrontant-se amb els marits i sovint sense mitjans, moltes dones han dit prou als embarassos no desitjats, car són conscients que un bon control de natalitat implicaria millores importants: alimentació (els experts agrònoms de les Nacions Unides calculen que els països més superpoblats només podran sobreviure si limiten els naixements a 2,1 fills per família), educació, treball... Millores que, evidentment, no les beneficien pas només a elles soles, sinó a tot els habitants del país. Però els països, almenys fins avui, són masculins i no sempre estan disposats a entendre aquests raonaments.

Dolors Terraza

submissió a l'home.

La dona passa a ser a tot arreu un objecte més de l'home. Així, llegim a l'Èxode: "No cobejaràs la casa del teu proïme, ni la seva muller, ni el seu servent, ni la seva serventa, ni el seu bou, ni el

seu ase, ni res que sigui del teu proïme" (Ex 20, 17). La seva posició és tan fràgil que, en cas d'esterilitat o de no donar fills mascles al marit, aquest pot perfectament canviar-la per una esclava o repu-

diar-la. A la Grècia clàssica, on les dones havien gaudit d'una situació bastant favorable en temps d'Homèr (800 aC), va anar empitjorant amb el temps i així, 500 anys aC, Pèricles afirmava: "Les dones, els esclaus